

ACADEMIA ROMÂNĂ  
ȘCOALA DE STUDII AVANSATE A ACADEMIEI ROMÂNE  
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE  
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN” BUCUREȘTI

# Teză de doctorat

- Rezumat -

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:  
Prof. univ. dr. Constantin C. PETOLESCU,  
Membru corespondent al Academiei Române

DOCTORAND:  
Sava-Moise Mădălina

București

2025

## Cuprins

|                                                                            |            |
|----------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Introducere.....</b>                                                    | <b>4</b>   |
| <b>I. AȘEZĂRILE DACILOR DIN VESTUL MUNTENIEI.....</b>                      | <b>11</b>  |
| I. 1.1. Tipuri de așezări.....                                             | 11-18      |
| I.2. Inventarul așezărilor.....                                            | 18         |
| I.2.a. Ceramica .....                                                      | 18-24      |
| I.2.b. Opaite.....                                                         | 24-25      |
| I.2.c. Obiecte meșteșugărești și casnice. ....                             | 25         |
| I.2.d. Piese de echipament militar .....                                   | 25-26      |
| I.2.e. Obiecte de port și podoabă.....                                     | 26-27      |
| I.2.f. Monede .....                                                        | 27-29      |
| I.3. Cronologia așezărilor .....                                           | 30-32      |
| <b>II. NECROPOLELE DIN VESTUL MUNTENIEI.....</b>                           | <b>33</b>  |
| II.1. Tipuri de necropole și inventarul lor.....                           | 33-37      |
| II.2. Cronologia necropolelor.....                                         | 37-38      |
| <b>III. AȘEZĂRILE DACILOR DIN CENTRUL MUNTENIEI.....</b>                   | <b>39</b>  |
| III.1. Tipuri de așezări, locuințe și alte instalații.....                 | 39-54      |
| III.2. Inventarul așezărilor.....                                          | 54         |
| III.2.a. Ceramica.....                                                     | 54-79      |
| III.2.b. Opaite.....                                                       | 79-80      |
| III.2.c. Obiecte meșteșugărești și casnice.....                            | 80-84      |
| III.2.d. Piese de echipament militar.....                                  | 84-86      |
| III.2.e. Obiecte de port și podoabă.....                                   | 86-93      |
| III.2.f. Monede.....                                                       | 93-96      |
| III. 3. Cronologia așezărilor .....                                        | 96-103     |
| <b>IV. NECROPOLELE DIN CENTRUL MUNTENIEI.....</b>                          | <b>104</b> |
| IV.1. Tipuri de necropole și inventarul lor.....                           | 104-111    |
| IV. 2. Cronologia necropolelor.....                                        | 111-112    |
| <b>V. IMPORTURI ROMANE ÎN MEDIUL DACIC DIN MUNTENIA.....</b>               | <b>113</b> |
| V.1.1. Așezări în care au fost descoperite materiale de import romane..... | 113-117    |

|                                                               |         |
|---------------------------------------------------------------|---------|
| V.1.2. Ceramica romană de import.....                         | 117     |
| V.1.2. a. Amfore.....                                         | 117-122 |
| V. 1.2.b. Ceramica fină.....                                  | 122-123 |
| V. 1.2. c. <i>Terra sigillata</i> .....                       | 123-125 |
| V. 1.2. d. Alte tipuri de vase.....                           | 125-127 |
| V. 1.3. Cronologie.....                                       | 127-128 |
| VI. CONCLUZII.....                                            | 129-163 |
| VII. REPERTORIUL AȘEZĂRILOR ȘI NECROPOLELOR DIN MUNTENIA..... | 164-222 |
| VIII. REPERTORIUL IMPORTURILOR ROMANE DIN MUNTENIA.....       | 223-233 |
| IX. LISTA LOCALITĂȚILOR CU DESCOPERIRI CHILIA- MILITARI.....  | 234-239 |
| X. LISTA LOCALITĂȚILOR CU NECROPOLE ȘI MORMINTE IZOLATE.....  | 240     |
| XI. LISTA LOCALITĂȚILOR CU DESCOPERIRI MONETARE.....          | 241     |
| XI. LISTA LOCALITĂȚILOR CU IMPORTURI ROMAMNE.....             | 242     |
| XI. ABREVIERI.....                                            | 243     |
| XII. BIBLIOGRAFIE.....                                        | 244-252 |
| Hărți.....                                                    | 253-264 |
| Planșe.....                                                   | 265-327 |

## POPULAȚIA DACICĂ DIN MUNTENIA (SEC. II - III P. CHR.)

### -Rezumat-

**Vestul Munteniei.** Așezările dacilor din vestul Munteniei din secolele II-III p. Chr. sunt de tip rural, acest lucru datorându-se perioadei scurte a stăpânirii romane, care nu a permis apariția și dezvoltarea unor centre urbane ca în Dacia. Nici originea populației care va alcătui „cultura” Chilia-Militari nu este clară, se presupune că ar fi urmașii dacilor care au coborât din zonele de munte după retragerea armatelor romane din vremea împăratului Hadrian. Probabil că înaintașii populației Chilia-Militari au locuit în zonele mai înalte de munte, coborând în zona de câmpie după anul 120 p. Chr. Densitatea mare de așezări descoperite în jurul orașului Slatina de exemplu nu pare întâmplătoare și se pare că populația a venit de timpuriu să se așeze în aceste locuri. După anul 120 încep să apară și dovezi-chiar dacă izolate ale pătrunderii sarmaților în centru Munteniei.

Așezările culturii Chilia-Militari din vestul Munteniei au fost descoperite mai ales pe malurile unor râuri ori pe terasa înaltă a acestora, pe terenuri favorabile agriculturii și creșterii animalelor. Printre așezările descoperite se numără cele de pe terasa înaltă a râurilor precum cele de la Ipotești, Vulturești, Cucuiești pe Olt, Podul Dâmboviței pe Dâmbovița, Milcovul din Deal pe Milcov, pe cele joase Chilia pe Ciorâca, Scornicești pe Plapcea Mică, Colonești-Mărunței pe Vedeți, ori pe promontorii precum Dumitrești. Majoritatea acestor așezări se află pe terasele joase ale râurilor și nu s-au găsit la nici unele din cele cercetate dovezi că ar fi fost fortificate. În vestul Munteniei au fost cercetate doar așezările de la Colonești-Guești, Colonești-Mărunței și Scornicești și necropola de la Chilia, majoritatea celorlalte identificate prin periegeze și cercetări de teren, sunt necercetate, deocamdată.

Tipul de așezări ale culturii sunt mici, deschise și alcătuite din locuințe de suprafață și mai ales din bordeie ca și cele ale dacilor din provincie și ale celor din La Tène, și se observă că locuințele sunt ordonate pe direcția pantei sau grupate în ciorchine. Locuințele de suprafață sunt de regulă de formă pătrată sau rectangulară construite din nuiel, iar în mijlocul fiecăreia se găsește o vatra de foc și ea de formă rotund-ovală sau rectangulară. Bordeiele, care au fost descoperite în număr mult mai mare decât locuințele de suprafață au formă pătrată cu colțurile rotunjite sau rectangulară dar și rotund-ovală. Pentru zona vestului Munteniei s-au descoperit destul de puține locuințe de suprafață, identificându-se trei la Colonești-Mărunței și una la Scornicești.

Bordeiele din aceste așezări, sunt mai numeroase decât locuințele de suprafață, forma cel mai des întâlnită este cea rectangulară sau pătrată cu colțurile rotunjite, dar au fost descoperite și bordeie de formă rotund-ovală. În unele din aceste bordeie s-au descoperit lavițe din pământ cruțat care puteau servi ca paturi, bănci sau rafturi pentru vase, dar și gropi. În așezări sunt dovezi că au existat și cuptoare de redus minereu și cele de olărie, ca de exemplu cel de la Colonești-Mărunței.

În afară de locuințe de suprafață, bordeie, vetre și cuptoare cele mai multe complexe dintr-o așezare sunt reprezentate de gropi, fie menajere, de provizii ori de cult. Gropile sunt de regulă cilindrice sau tronconice în secțiune, de exemplu gropile de la Colonești-Mărunței și Scornicești sunt toate cilindrice în schimb la Vulturești erau trei cilindrice, și una tronconică. Groapa nr.9 de la Colonești-Mărunței este de formă cilindrică cu două trepte care facilitau coborârea în groapa adâncă de 2,30 m și care a avut interiorul lutuit și pereții arși pentru a opri infiltrarea apei motiv pentru care se consideră că a fost folosită ca depozit poate pentru rezervele de grâu ale așezării, pe fundul său descoperindu-se boabe de grâu carbonizate. Până acum este singura din acest spațiu geografic cu urme de arsură.

În așezările din Muntenia secolelor II-III p. Chr. s-au descoperit și gropi presupuse a fi de cult cu inventar care cuprindea oglinzi cu tamga (Mătăsar, Străulești, Militari, Târgșor), fragmente de crustă de la vetre și bucăți de lipitură de la cuptoare. Acestea ar fi dovezi ale unui cult al vetrei și al focului. Tot legate de cult și religie ar fi și înmormântările de câini, gropi cu oase de acest fel fiind descoperite la Mătăsar, Udeni, București-Tei și Militari

Încă de la începutul ultimului sfert al secolului III (cca 275-280) majoritate așezărilor și necropolelor își încetează existența, dar Gh. Bichir consideră că aceste așezări au rezistat până la începutul secolului IV. p. Chr. Finalul culturii ar avea legătură cu retragerea romană dar și cu schimbările din societate și pătrunderea primelor popoare de neam germanic (la început vizigoții) la Dunărea de Jos.

În vestul Munteniei, au fost descoperite și necropole ale culturii. Au fost cercetate două necropole la Chilia și Scornicești, iar altele au fost identificate la Sprâncenata-Viespești, Stoicânești și Socetu. În localitatea Dăneasa a fost descoperit întâmplător un mormânt de acest tip.

**Centrul Munteniei.** Au fost descoperite mai multa așezări, printre ele numărându-se cele de la Mătășaru, Militari-Câmpul Boja, Dulceanca, Bucov, Udeni. Foarte multe așezări au fost identificate în jurul Bucureștiului, și în județele Teleorman, Prahova, Argeș, Călărași.

Majoritatea așezărilor aparținând populației dacice din secolele II-III p. Chr. identificate și cercetate în centrul Munteniei sunt situate pe terasele înalte sau joase alt unor râuri sau pâraie, ori pe promontorii, în apropierea unor surse de apă. Cele mai multe așezări cercetate de exemplu în jurul capitalei sunt alcătuite din locuințe de tip bordei. Unele dintre aceste bordeie au o treaptă la interior sau gropi de provizii pe o latură sau în centru, fără vetre de foc sau cuptoare la interior, în această așezare au fost identificate doar două sau posibil trei astfel de instalații, în exterior.

O importantă așezare din centrul Munteniei este cea de la Mătășaru (județul Dâmbovița) pe malul pârâului Tinosă, care este și singura așezare cu două niveluri de locuire, acolo fiind identificate 40 de bordeie și 12 locuințe de suprafață.

Situația este puțin diferită la Dulceanca așezare care se află la circa 15 km de *limes Transalutanus*, în județul Teleorman. Aici au fost descoperite doar bordeie pe jumătate sau trei sferturi îngropate, orientate spre sud, de formă rectangulară sau ovală, la distanță destul de mare unele de altele. Intrarea se face pe o treaptă sau două ca la Mătășaru, aflată pe latura de nord sau de sud, cu gropi de provizii în interior. La Udeni au fost cercetate doar două bordeie, care ca și în alte așezări sunt rectangulare cu colțurile alungite, iar la Bucov, în zona orașului Ploiești a fost descoperită singura argea cu un război de țesut cunoscută până acum

Printre locuințe sunt gropi de provizii sau menajere sau chiar de cult în unele așezări. La Militari majoritatea gropilor sunt cilindrice, dar sunt și tronconice, bitronconice. La Mătășaru a fost descoperită și o groapă cu treaptă și pereții arși, cu fragmente de tulpini de cânepă, și semințe de mior, asemănătoare cu cea de la Colonești-Mărunței, și singura de acest fel descoperită deocamdată în centrul Munteniei.

Pe lângă acestea sunt și gropi presupuse a fi de cult, cinci la Militari, în patru dintre ele cu un schelet de câine depus pe partea stângă cu capul orientat către nord, în două dintre ele cu cuțite și fragmente de oglinzi, iar a cincea cu o vatră în interior, pe care era depus scheletul orientat spre vest. La Mătășaru a fost descoperită o groapă în care câinele era așezat pe stânga dar orientat spre est, și gropi în care sunt aproape exclusiv doar bucăți de crustă de vatră, bucăți de lipitură de la carcasa unor cuptoare menajere, pietre arse, cărbuni, iar la Udeni un alt schelet de câine incomplet.

În locuințe au fost descoperite numeroase obiecte, cele mai multe fiind bineînțele vasele ceramice lucrate la roată și cu mâna, printre cele mai interesante asemenea obiecte numărându-se opaițe din pastă lucrată cu mâna sau de import. La Mătășaru a fost descoperit unul din pastă lucrată cu mâna de forma unei cești dacice, și de import romane arse la roșu, în ambele niveluri de locuire la Dulceanca un alt fragment de opaiț de culoare roșcată cu firnis lucios iar la Militari unul din pastă fină lucrată la roată de culoare cenușie cu slip negru, circular cu mai multe guri de ardere și analogii în Dacia Apulensis. Un alt opaiț a fost descoperit la Străulești, datat în secolul II p. Chr. și unul la București-Tei cu ștampila „Flavi”. Pe lângă acestea au fost descoperite și alte materiale: cuțite de fier, trei exemplare de foarfece în ambele niveluri de locuire la Mătășaru, tot acolo două topoare de fier, alte exemplare fiind descoperite la Tei Băneasa și Militari; fragmente de vase de bronz, dălți de fier, și burghie tot la Mătășaru.

Dovadă a practicării agriculturii și meșteșugurilor casnice sunt cele 15 fragmente de seceri de la Mătășaru, undițe de fier pentru pescuit, trei tălângi din fier, un cuțit de plug, râșnițe, cele mai multe de tip roman, un cosor cu manșon cu tijă la mâner, boabe de grâu și mei carbonizate, fragmente de tulpini de cânepă și semințe de mohor, la Mătășaru, un brăzdar de tip roman la București-Tei și două seceri la Străulești. La Udeni au fost descoperite greutăți de la războaie de țesut, o seceră de fier cu tijă la mâner, fragmente de chirpici cu urme de spice de grâu și râșnițe, iar la Dulceanca alte greutăți de lut rotunde sau tronconice, râșnițe de piatră o împungătoare de corn de cerb, o dălțiță de fier și o fusaiolă. La Militari de asemenea au fost descoperite greutăți de la războiul de țesut, de două tipuri, în formă de trunchi de piramidă, și altul tronconic, fusaiole, de mai multe tipuri: conice, tronconice, bitronconice, sferice, cu muchii canelate și plate. La a Bucov au fost descoperite numeroase greutăți de la un război de țesut.

Inventarul este completat de alte diverse materiale precum picături de bronz, dălțițe, o balanță, doi clopoței de fier, creuzete, un vas cu umbo, un vas de tip kantharos, un balsamariu, o cheie romană, obiecte de podoabă, rotițe de lut, fusaiole, la Militari, unde a fost descoperită și o *lorica squamata* alcătuită din 14 plăcuțe din bronz. Printre cele mai numeroase obiecte de inventar din așezări sunt fibulele, majoritatea de bronz și mai puțin din fier și argint, majoritatea de tipul cu picior întors pe dedesubt.

Ceramica din pastă lucrată cu mâna este în general mai puțin numeroasă decât cea lucrată la roată în majoritatea așezărilor cercetate, și este de mai multe tipuri. La Militari, una

dintre cele mai importante așezări cercetate, după tehnica folosită și compoziția pasteii, este de două feluri: grosieră și semigrosieră. Prima este și ea de două feluri, vase din pastă grosieră cu cioburi pisate în compoziție, cel mai des de culoare cărămiziu-gălbui, și mai rar cenușie, reprezentată de chiupuri, vase de dimensiuni mijlocii, oale mici, capace, cești dacice și vase tronconice. Al doilea tip este reprezentat de vase realizate din pastă grosieră ce conține nisip și cioburi pisate, arsă uniform, poroasă și friabilă, reprezentată tot de chiupuri. Ceramica semigrosieră este reprezentată de chiupuri, vase în formă de clopot, vase piriforme, vase tronconice, bitronconice, oale de diferite tipuri, vase ovoidale, cilindrice, vase înalte, capace, căni cilindrice, străchini, cești tronconice. Ceramica din așezare este de origine dacică și sarmatică și forme de la ambele culturi care ar fi dovada că aici au coabitat.

Și la Mătășaru ceramică lucrată cu mâna este mai puțin numeroasă decât cea la roată, deși există unele complexe, mai ales bordeie unde predomină până la a reprezenta 60% din inventarul ceramic, și este mai prezentă în nivelul mai vechi. Aici nu s-a observat de cât un singur tip și anume vase realizate din pastă grosieră, ce conține nisip și pietricele, și mai rar cu cioburi pisate, fără pleavă ca în mediul carpic. Vasele sunt arse la cărămiziu-gălbui și mai rar cenușiu-gălbui, cu nuanțe mai deschise sau mai închise. Formele principale de aici sunt vasul-borcan, ceașca dacică, vase tronconice, reprezentate de cești fără toartă. Decorul este reprezentat cel mai des de brâul în relief, crestă sau alveolat, dar și de proeminențe conice sau cilindrice, brâie duble, nervuri în relief, creștături și alveole. Mai rar sunt incizii, reprezentate de linii orizontale în val, incizii verticale sau oblice, sau grupuri de linii incizate vertical sau oblic pe corpul vasului, ornament care apare des pe ceramica sarmată, fragmente asemănătoare fiind descoperite la Colonești-Mărunței.

La Dulceanca însă, ceramica lucrată cu mâna este în proporție aproape egală cu cea lucrată la roată, și este reprezentată mai ales de vase din pastă grosolană cu bucățele de calcar, nisip și câteodată cioburi pisate, unele destul de mari, cu cocloașe, iar unele dintr-o pastă mai atent frământată și mai densă, majoritatea de culoare gălbui-roșiatică, sau alburie cu pete cenușii, roșcată, gălbui, cenușie, cenușiu-gălbui, cenușiu-neagră, foarte poroasă și puțin rezistentă, fiind folosită probabil la păstrarea cerealelor. Principalele forme de vase sunt aici cele de mari dimensiuni, înalte, reprezentative fiind oala înaltă de mari dimensiuni, cu gât înalt, apoi chiupuri, străchini, și ceașca dacică cu deschiderea în formă de pâlnie.

În majoritatea așezărilor ceramica realizată la roată de către localnici este de două feluri: cea care urmează vechea tradiție dacică și cea zgrunțuroasă a cărei tehnică, forme și

ornamente se aseamănă cu cea de inspirație provincial romană. La Mătășaru vasele de origine dacică sunt realizate din pastă fină, bine frământată, fără niciun alt ingredient în compoziție, majoritatea arse la cenușiu cu nuanțe mai deschise sau mai închise, și mai puține la cărămiziu-gălbuie, acestea din urmă mai dese în faza târzie a așezării. Reprezentative sunt vasele—borcan, fără toartă, de mai multe tipuri, printre care cele de dimensiuni mari, dar și vasele de tip *Krausengefässe*.

Ceramica zgrunțuroasă reprezintă 35% din totalul ceramicii descoperite, printre formele specifice numărându-se oale-borcan, farfurii (de diferite tipuri din pastă cu nisip și mică, arse la cenușiu uneori cu reflexii castanii) și capace din pastă nisipoasă cu pietricele care îi dau aspectul zgrunțuros, arse la cenușiu, gălbui, sau cărămiziu. Oalele sunt și ele de mai multe feluri, cu corp bombat, diametrul maxim în partea superioară a vasului, gât scurt, buza răsfrântă în afară, cu șanțuire, cu fundul drept sau concav, ori cu corpul bombat cu buza simplă, plană ușor îngroșată, fără șanțuire, etc. Decorul este rar cel mai adesea reprezentat de linii incizate orizontal pe umăr, mai ales în val. Oalele au analogii în provinciile romane de la Dunărea de Jos, dar cele de la Mătășaru sunt lucrate pe loc.

La Dulceanca în schimb vasele lucrate la roată sunt în număr aproape egal cu cele lucrate la mână. Ceramica fină lustruită este reprezentată de străchini de diferite tipuri, înalte, scunde, ce deschiderea largă sau în formă de cupă, și mai rar de căni, lucrate din pastă fină, fără nisip de culoare cenușiu-lăptoasă, uneori cenușie aproape neagră, dar și așa numita „pastă ciment”. Celălalt tip de ceramică este reprezentat de ceramica dintr-o pastă aspră, ce conține nisip fin în compoziție și este reprezentată de oale de uz comun, cu buza arcuită la exterior, șanț interior, corp globular, ori alungit cu fundul drept sau cu inel din repertoriul ceramicii romane provinciale.

La Militari ceramica este de două tipuri: fină, cu nisip și mică în compoziție, cu mai multe subcategorii: vase de culoare cărămizie, cărămizie-gălbuie, vase de culoare gălbuie, castanie, și cenușie de mai multe feluri: cenușie, cenușiu-gălbuie, cenușie cu slip negricios, cenușie cu slip negricios lustruit, reprezentate de chiupuri, amfore, ulcioare, străchini, oale, și căni. Al doilea tip este reprezentat de vase din pastă zgrunțuroasă, și acestea cu două subcategorii: prima de aspect nisipos cu trei subtipuri: ceramică nisipoasă cărămiziu—deschis, și al doilea tip cu nisip și pietricele, în compoziție, de mai multe subtipuri, vase de culoare cărămizie, cărămiziu-gălbuie, cenușiu, cenușie cu slip negru și negricioasă reprezentată de

capace, oale, străchini, și cratițe. Formele principale de vase de la Militari sunt chiupuri, amfore, ulcioare, căni, oale, străchini, castroane, cratițe și capace.

Cronologia acestor așezări a fost stabilită mai ales datorită cercetărilor lui Gh. Bichir care în urma studierii așezării de la Mătăsaru-singura de acest fel deocamdată cunoscută ca având două niveluri de locuire-a stabilit începuturile ei la mijlocul secolului II, după domnia împăratului Hadrian, iar finalul la începutul secolului IV. p. Chr. Alte așezări ale culturii au fost datate astfel: așezarea de la București-Tei în secolul III, la fel ca cea de la Măgurele, Târgșor, Militari și Chilia de dincolo de *limes Transalutani*, dar Gh. Bichir consideră că acestea ca și altele au supraviețuit și la începutul secolului IV p. Chr. Altă importantă așezare este cea de la Udeni a cărui sfârșit este considerat și el la începutul secolului IV, pe baza unei monede de la Galerius Maximianus din anii 302-303, așezarea de la Cățelu Nou în a doua jumătate a secolului II și prima jumătate a secolului III p. Chr.

Necropolele din centrul Munteniei sunt plane ritul doar de incinerare cu două tipuri de morminte, cu urnă și fără, cu mai multe subvariante. Din necropola de la Mătăsaru au fost salvate și cercetate doar 16 morminte. Necropole au mai fost descoperite și la Târgșor lângă Ploiești, la București Tei unde a fost descoperite la marginea așezării Chilia–Militari mai multe morminte de incinerare, fără urne, aparținând unei necropole distruse de lucrări utilitare. Tot lângă București a fost identificată o necropolă la Măgurele, în mare parte distrusă unde ar fi fost descoperite numai urne cenușii cu capac lucrate la roată din pastă fină. Două urne cu oase calcinate asemănătoare au fost descoperite din întâmplare în 1962, morminte de același fel fiind descoperite la Budești și Vasilați în județul Călărași, iar în satul Curcani tot din județul Călărași a fost descoperit în vatra satului un mormânt de incinerare în care se afla un vas-urnă lucrat la roată, din pastă fină, ars la cenușiu. Gh. Bichir a identificat o necropolă de același tip pe teritoriul satului Lipia, comuna Gruiu, județul Ilfov.

**Importuri.** După cucerirea Daciei teritoriul care va alcătui noua provincie a fost introdus în sistemul politic, economic și militar roman ca și celelalte provincii vecine. Imediat au fost construite drumuri, principalele căi de comunicații între castrule de pe limesuri, ele fiind marile artere de comunicații care legau Dunărea de cele mai nordice zone ale noii provincii.

Importurile provincial-romane sunt considerate produsele meșteșugărești ajunse în afara provinciilor imperiale pe mai multe căi, comerț, ca pradă de război, stipendii, subsidii sau chiar întâmplător, unele fiind folosite ulterior ca modele pentru imitații locale.

Cele mai multe obiecte de import romane au fost descoperite la Mătăsar. Materialele descoperite sunt reprezentate mai ales de vase ceramice, dar și obiecte gospodărești, podoabe, catarames și instrumente folosite în medicină și cosmetice. Interesant este și faptul că mărfurile de import descoperite aici provin din Moesia sau *Dacia inferior*. Există și o altă ipoteză privind această influență și anume că aici staționau soldați romani care supravegheau zona și erau aprovizionați cu aceste mărfuri.

Așa cum am menționat, importurile romane de la Mătăsar erau reprezentate mai ales de ceramică și anume de amfore, străchini, dar și opaițe. Pe lângă acestea au mai fost descoperite fragmente de pahare de sticlă în ambele niveluri de locuire, dar și chei romane din bronz și fier și ace din os, catarames din bronz cu inelul semicircular, simplu, sau ornamentat, cu spinul rectangular sau oval în secțiune, tot de tip roman.

Tot la Mătăsar a apărut un pandantiv de argint în formă de butoiăș, în stare fragmentară, lucrat în tehnica filigranului. Printre alte podoabe posibil de import se numără și un pandantiv-lunulă din argint din nivelul mai nou de la Mătăsar, cu analogii în lumea romană, dar și în cultura sarmatică.

Foarte importante pentru studiul dinamicii importurilor romane în Muntenia sunt instrumentele considerate a fi de medicină și cosmetică de la Mătăsar. În două locuințe au fost descoperite două plăci din tuf vulcanic de formă rectangulară, de culoare neagră-verzuie, folosite la prepararea alifiilor, cu analogii în diferite părți ale imperiului (Italia, Pannonia, Gallia, Dacia), dar și în așezări dacice din secolele I a. Chr.–I p. Chr. unde au ajuns tot din imperiu. În inventarul locuinței nr. 1 au apărut și două lingurițe, una de argint și alta de os, o altă ustensilă din bronz de forma unui ac cu un capăt ascuțit, alta cu un capăt bombat iar celălalt de forma unei lame, considerată a face parte din trusa unui medic, și o spatulă tot din bronz. O a treia linguriță, confecționată din foiță de bronz a fost descoperită în locuința nr. 5, alături de o altă ustensilă de bronz de forma unui ac ascuțit la un capăt, iar la celălalt sub forma unei plăci rectangulare, ce formează o mică lopățiță concavă. În apropierea acestei locuințe a mai fost descoperit un *stylus* decorat la partea superioară cu caneluri oblice, realizate probabil prin torsionare. Este posibil ca și unele mici borcănele din lut din aceste locuințe și din alte complexe să fi folosit la păstrarea unor preparate medicale sau chiar cosmetice. Un mic vas asemănător de la Dulceanca probabil servea aceluiași scop. Au mai fost găsite și lame de cuțitaș sau de bisturiu, iar unele fragmente de piepteni sunt considerați de Gh. Bichir a fi de proveniență romană. Toate aceste obiecte găsite în așezarea de la

Mătăsarul are analogii clare în lumea romană. Un ultim articol de import de la Mătăsarul îl constituie fibulele, două exemplare de fibulă cu genunchi, din bronz fiind descoperite aici.

În așezarea de la Dulceanca s-a descoperit mai ales ceramică romană roșie de import, dar aici ea reprezintă doar 3% din totalul ceramicii descoperite și este reprezentată de o amforă sau ulcior cu corpul foarte arcuit, căni și două opaițe.

La Militari au fost descoperite materiale de import romane, majoritatea fiind reprezentate de vase de lut. Acest tip de ceramică reprezintă aproximativ 16% din totalul ceramicii descoperite la Militari. Ea este reprezentată de vase de transport și conservare, vase pentru servitul la masă și rar pentru gătit. Ceramica romană fină este de culoare cărămidă și mai rar cenușie și este reprezentată de chiupuri, amfore, oale, străchini, ulcioare, căni, cănițe, un vas de tip khantaros, un castron, și un opaiț. Și în gropile aflate în așezare au fost descoperite fragmente ceramice de la vase de import romane, printre acestea se numără, fragmente de la o amforă din pastă fină, gălbuie, cu angobă lucioasă (cu urme de *tituli picti*), un alt vas tot din pastă fină de culoare galben-verzuie fragmente de la cănițe din ceramică fină de culoare albicioasă sau cărămidă, amfore din pastă fină de culoare roșie sau albicioasă, cu urme de vopsea roșie, amfore de culoare cărămidă, cu angobă lucioasă, un vas de caolin. În afară de ceramică, în așezarea de la Militari au apărut și alte obiecte de import romane, precum o fibulă cu genunchi, aplici, o cheie romană din bronz o cheie din fier și o cataramă inelară romană, fără limbă.

## BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Alexandrescu, A. D. Alexandrescu, A. Păunescu, *Așezarea din sec. III e. n. de la Podul Păunescu* 1971 *Dâmboviței*, St.Com. Pitești, III, 1971, p. 161-174.
- Bejan 1998 A. Bejan, *Dacia Felix. Istoria Daciei romane*, Timișoara, 1998.
- Beda 1980 C. Beda, *Descoperiri monetare antice și bizantine, județul Teleorman*, Cercetări Numismatice, 3, 1980, p. 127-147.
- Bichir 1984 Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, Editura Academiei R.S.R. , 1984.
- Cătănciu 1997 I. Bogdan Cătănciu, *Muntenia în sistemul defensiv al Imperiului Roman*, Muzeul Județean Teleorman, 1997.
- Cociș 2004 S. Cociș, *Fibulele din Dacia romană*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2004
- Comșa 1962 E. Comșa, *Săpături arheologice la Ipotești*, MCA, 8, 1962, p. 213-219.
- Constantiniu 1963 M. Constantiniu, *Săpăturile de la Bucureștii Noi 1960*, Cercetări arheologice în București, 1, 1963, p. 43-64.
- Diaconu 1965 Gh. Diaconu, *Târgșor, necropola din sec. III–IV*, Editura Academiei R.P.R., București, 1965.
- Dolinescu-Ferche 1974 S. Dolinescu-Ferche, *Așezări din secolele III-IV e.n. în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceanca*, Academia RSR, București, 1974.
- Măndescu 2003 D. Măndescu, *Arheologia văii Bratiei (Vestigii din preistorie și până în epoca romană)*, Argesis, St. și Com. S. I. , 12, 2003, p. 121-130
- Morintz 1962 S. Morintz, *Săpăturile de la Chilia*, MCA, 8, 1962, p. 513-519..
- Mocanu 2016 M. Mocanu, *Importuri de terra sigillata italică în spațiul vest-pontic*, Peuce SN, 14, 2016, p. 119-128.
- Negru et alii 2000 M. Negru, C. Schuster, D. Moise, *Militari-Câmpul Boja. Un sit arheologic pe teritoriul Bucureștilor*, Editura Vavila Edinf, București, 2000.
- Negru et alii 2003 M Negru, Al. Bădescu, R. Avram, *Amfore de tip Kapetan II în Dacia romană*, Cercetări arheologice în București, 12, 2003, p. 231-240.
- Oța, Sârbu 2009 Liana Oța, Valeriu Sârbu, *Sarmații din județul Brăila*, Editura Istros,

Brăila, 2009.

- Panait 2007 P.I. Panait, *Dr. Aristide Ștefănescu arheolog și istoric al Bucureștiului*, în *Materiale de Istorie și Muzeografie*, 21, 2007.
- Petolescu 2000 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul Roman*, Editura Teora, București, 2000.
- Popilian 1976 Ghe. Popilian *Ceramica romană din Oltenia*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976.
- Popescu, Rosetti 1959 D. Popescu, D.V. Rosetti, *Săpăturile arheologice de la Retevoiești*, MCA, 6, 1959, p. 703-717.
- Popa 2011 Al. Popa, *Importuri provincial-romane și romanizare în hinterlandul provinciei romane Dacia și Moesia Inferior*, Romanizarea. Impunere și adevăr, în *Imperiul Roma*, coord: Alexander Rubel, Editura Universității Al. I. Cuza, 2011, p. 201-212.
- Popescu 1976 E. Popescu, *Inscripțiile grecești și latine din secolele IV-XIII, descoperite în România*, Editura Academiei Române, București, 1976.
- Sandu-Cuculea 2001 V. Sandu-Cuculea, *Șantierul București, punctul Străulești-Măicănești*, *Cronica cercetărilor arheologice din România*, campania 2000, Suceava 2001, p. 49-51.
- Schuster 2009 C. Schuster, *Cercetările de la Buftea, județul Ilfov*, *Cronica cercetărilor arheologice din România*, campania 2008, Târgoviște, 2009, p. 279-281.
- Ștefan 2020 C. E. Ștefan, *Raport final de cercetare arheologică preventivă D.X. Craiova–Pitești, Sit 3: Milcovul din Deal, comuna Milcov, județul Olt*, Pitești, 2020 (manuscris).
- Teodor 2017 E. Teodor, *Demografie frontalieră în Muntenia de Vest în sec. III-lea*, Academia Edu Drafts, 2017.
- Turcu 1981 M. Turcu, *Cercetările arheologice de la Bragadiru*, CAB, 3, 1981, p. 30-42.
- Zirra, Cazimir 1963 V. Zirra, Gh. Cazimir, *Unele rezultate ale săpăturilor arheologice de la Câmpul Boja din cartierul Militari*, *Cercetări arheologice în București*, 1, 1963, p. 49-71.